

Anonymiserad version

Översättning

C-530/19 – 1

Mål C-530/19

Begäran om förhandsavgörande

Datum för ingivande:

11 juli 2019

Domstol som begär förhandsavgörande:

Oberster Gerichtshof (Österrike)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

17 juni 2019

Klagande:

NM i egenskap av konkursförvaltare i insolvensförfarandet avseende tillgångarna i NIKI Luftfahrt GmbH

Motpart:

ON

Oberster Gerichtshof har i egenskap av appellationsdomstol [utelämnas] i målet mellan ON, Guttaring, [utelämnas], kärke i första instans i Österrike, mot NM, advokat, Wien [utelämnas], svarande i första instans, i egenskap av konkursförvaltare i insolvensförfarandet avseende tillgångarna i NIKI Luftfahrt GmbH, avseende fastställelse av konkursfordringar [utelämnas], betalning av 18 916,51 EUR jämte ränta och kostnader och fastställelse [utelämnas], i förfarandet avseende [utelämnas] NM:s överklagande av beslutet av den 14 februari 2019 från Oberlandesgericht Wien i dess egenskap av appellationsdomstol, [utelämnas], genom vilket domen från Landesgericht Korneuburg av den 21 november 2018 [utelämnas] upphävdes efter överklagande från ON och målet återförvisades till domstolen i första instans för ny handläggning och nytt avgörande, inför stängda dörrar fattat följande [Orig. s. 2]

beslut:

I Följande frågor hänskjuts till Europeiska unionens domstol i enlighet med artikel 267 FEUF med begäran om förhandsavgörande:

1. Är ett lufttrafikföretag, som enligt artikel 5.1 b i förordning (EG) nr 261/2004 (förordningen om flygpassagerares rättigheter) ska erbjuda assistans i enlighet med artikel 9.1 b i förordningen, enligt denna förordning ansvarigt för förluster på grund av en skada som en passagerare ådragit sig genom att personalen på det hotell som lufttrafikföretaget erbjöd hade handlat vårdslöst?

2. Om den första frågan besvaras nekande:

Begränsas lufttrafikföretagets skyldighet enligt artikel 9.1 b i förordning (EG) nr 261/2004 till att förmedla ett hotellrum åt passageraren och stå för kostnaderna för inkvarteringen, eller är lufttrafikföretaget ansvarigt för inkvarteringen som sådan?

II. Målet förklaras vilande i enlighet med 90a § stycke 1 i Gerichtsorganisationsgesetz (lagen om domstolsorganisationen (GOG)).

Skäl:

A. Omständigheterna

NM är konkursförvaltare för ett österrikiskt lufttrafikföretag. Detta företag skulle inom ramen för ett paketreseavtal genomföra en flygning med vilken ON, som har hemvist i Österrike, skulle åka från Mallorca till Wien [**Orig. s. 3**]. På grund av att flygningen ställdes in gjordes en ombokning till kvällen nästa dag. Därför var företaget skyldigt att erbjuda hotellrum enligt artikel 5.1 b jämförd med artikel 9.1 b i förordning (EG) nr 261/2004 (förordningen om flygpassagerares rättigheter). Denna skyldighet uppfylldes lufttrafikföretaget genom att ON inkvarterades på ett hotell på orten.

ON är rullstolsburen. Nästa dag tog hon en promenad tillsammans med sin man, som körde rullstolen. När de återvände till hotellet fastnade rullstolen med framhjulen i en tvärgående ränna i asfalten i vägbanan. ON föll framåt ur rullstolen och blev allvarligt skadad.

B. Parternas argument och yrkanden

ON har begärt kompensation. Hon har dels yrkat fastställelse av de ersättningskrav som har anmälts i insolvensförfarandet, en konkursfordran som den aktuella konkursförvaltaren emellertid har bestritt, dels har hon yrkat att konkursförvaltaren ska åläggas att betala, vid äventyr av utmätning av rätten till ersättning genom lufttrafikföretagets ansvarsförsäkring. Hon hävdar att olyckan inträffade på hotellets område och att hotellets personal hade handlat vårdslöst, eftersom den varken hade åtgärdat den tvärgående rännan i vägbanan eller vidtagit andra säkerhetsåtgärder.

NM har invänt att det inte framgår av vare sig förordning (EG) nr 261/2004 eller av den nationella lagstiftningen att lufttrafikföretaget skulle vara ansvarigt för att hotellets personal handlat vårdslöst. Förordningen utgör enligt NM snarare hinder för ett sådant ansvar, eftersom [**Orig. s. 4**] lufttrafikföretagets skyldigheter begränsas till att erbjuda inkvartering. Ett ansvar med stöd av nationell rätt skulle överskrida lufttrafikföretagets ansvarsskyldighet. För övrigt hade hotellpersonalen inte handlat vårdslöst; ON måste bevisa att den tvärgående rännen fanns på hotellområdet och att inga säkerhetsåtgärder hade vidtagits.

C. Det hittillsvarande förfarandet

Domstolen i första instans ogillade talan. ON kan enligt den domstolen inte härleda några rättigheter ur förordning (EG) nr 261/2004, eftersom lufttrafikföretaget bara var skyldigt att tillhandahålla inkvartering; något ansvar för följdskador på grund av påstådd vårdslöshet från hotellpersonalens sida följer inte av förordningen. Den nationella rätten utgör inte heller grund för rätt till ersättning, eftersom det inte fanns något avtalsförhållande mellan ON och lufttrafikföretaget och det på det utomobligatoriska området bara finns ett begränsat ansvar för medhjälpare. Enligt nämnda domstol hade ON inte framfört några relevanta argument i detta avseende. På grund av denna rättsuppfattning uttalade sig domstolen i första instans inte om huruvida olyckan överhuvudtaget hade inträffat på hotellets område eller om huruvida hotellpersonalen hade handlat vårdslöst.

Appellationsdomstolen upphävde ovannämnda dom och återförvisade målet till domstolen i första instans för ny handläggning och nytt avgörande.

Enligt appellationsdomstolen var lufttrafikföretaget som utförde flygningen i det aktuella fallet skyldigt att utföra en prestation enligt artikel 9.1 b i förordning (EG) nr 261/2004. Om det inte hade uppfyllt skyldigheten skulle det ha varit tvunget att betala ersättning till ON inom ramen för vad som var lämpligt och rimligt för de utlägg som hon haft på grund av detta. Denna [**Orig. s. 5**] rättighet till följd av att skyldigheten inte uppfyllts framgår av den nationella lagstiftning som enligt artikel 12 i förordning (EG) nr 261/2004 är tillämplig förutom denna förordning. Detsamma måste gälla i det aktuella fallet, där det hotell (eller dess personal) som lufttrafikföretaget anlitat inte hade uppfyllt sina skyldigheter. Även om skyldigheterna inte har uppfyllts föreligger rätt till kompensation enligt den nationella lagstiftningen, och lufttrafikföretaget är enligt österrikisk lag ansvarigt för hotellpersonalens vårdslöshet. Eftersom domstolen i första instans, då den var av en annan uppfattning, inte drog några slutsatser om de närmare omständigheterna kring olyckan, fann appellationsdomstolen att den överklagade domen skulle upphävas och återförvisas till domstolen i första instans för ny handläggning.

Oberster Gerichtshof har att pröva ett överklagande från NM, som har yrkat att domen i första instans ska fastställas. Lufttrafikföretaget uppfyllde enligt NM sina

skyldigheter enligt artikel 9 i förordning (EG) nr 261/2004 att erbjuda hotellrum utan kostnad. En tillämpning av nationell rätt med stöd av artikel 12 i förordning (EG) nr 261/2004 får inte leda till att lufttrafikföretaget i slutändan åläggs mer långtgående skyldigheter. Detta blir emellertid resultatet av appellationsdomstolens bedömning, eftersom lufttrafikföretaget, för att undvika att bli ansvarigt, skulle vara tvunget att kontrollera de hotellanläggningar som det erbjuder. Bortsett från detta var också appellationsdomstolens redogörelser beträffande den österrikiska lagstiftningen felaktiga av närmare angivna skäl.

D. Rättsliga grunder

1. Lufttrafikföretagets skyldighet att tillhandahålla assistans framgår av följande bestämmelser i *Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 261/2004 [Orig. s. 6] av den 11 februari 2004 om fastställande av gemensamma regler om kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning och inställda eller kraftigt försenade flygningar och om upphävande av förordning (EEG) nr 295/91:*

Artikel 5: Inställd flygning

1. Vid inställd flygning skall de berörda passagerarna [...]

b) [utelämnas] när omdirigering sker och den nya flygningens rimligen förväntade avgångstid är åtminstone dagen efter den avgång som var planerad för den inställda flygningen, erbjudas assistans i enlighet med artikel 9.1 b och 9.1 c [...]

Artikel 9 Rätt till service

1. I de fall hänvisning görs till denna artikel skall passagerare utan kostnad erbjudas

a) [utelämnas]

b) hotellrum i sådana fall

– då övernattnig under en eller flera nätter blir nödvändig, eller

– då en längre vistelse än den passageraren planerat blir nödvändig,

[utelämnas]

2. Artikel 12.1 i förordning nr 261/2004 har följande lydelse:

Artikel 12: Ytterligare kompensation

1. Tillämpningen av denna förordning påverkar inte en passagerares rätt till ytterligare kompensation. Kompensation som beviljas i enlighet med denna förordning får räknas av från sådan kompensation. [Orig. s. 7]

3. 1313a § i Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (Österrikes allmänna civillag (nedan kallad ABGB) har följande lydelse:

Den som är skyldig att utföra en prestation för en annan person är ansvarig gentemot denna person för oaktsamhet som hans eller hennes lagstadgade företrädare eller de personer som han eller hon anlitar gör sig skyldiga till, på samma sätt som för egen oaktsamhet.

E. Skäl till att begäran om förhandsavgörande görs

1. Den första frågan

1.1. Av ordalydelsen i förordning (EG) nr 261/2004 framgår bara lufttrafikföretagets skyldighet i det fall som avses i artikel 5.1 b andra alternativet att erbjuda hotellrum utan kostnad. EU-domstolen har emellertid förklarat att den omständigheten att denna skyldighet inte har uppfyllts medför att passageraren har rätt till ersättning som inte kan klassificeras som ”kompensation” i den mening som avses i artikel 12 i förordning (EG) nr 261/2004 (domstolens dom C-83/10, Sousa Rodriguez, punkterna 43 och 44). Ersättningen får inte överstiga vad som är nödvändigt, lämpligt och rimligt med hänsyn till omständigheterna för att täcka lufttrafikföretagets brister när det gäller att erbjuda service (domstolens dom C-12/11, McDonagh, punkt 51).

1.2. Enligt Oberster Gerichtshofs uppfattning framgår det tydligt av EU-domstolens redogörelser att det rör sig om en rättighet som direkt grundar sig på förordningen. Det är därför inte nödvändigt att tillämpa nationella bestämmelser om rätt till kompensation (vilket också är den uppfattning som till övervägande del råder i senare tyskspråkig doktrin [utelämnas] [Orig. s. 8] [utelämnas]).

1.3. Om underlåtenhet att iaktta skyldigheten att ta hand om passagerarna medför rätt till ersättning direkt enligt förordningen, är det inte uteslutet att behandla ett bristfälligt iakttagande av skyldigheten på samma sätt. Det skulle därför kunna antas att ett lufttrafikföretag som har att erbjuda hotellrum är ansvarigt direkt enligt förordningen för en bristfällig prestation från det anlitade hotellets sida.

1.4. Något som talar emot denna uppfattning är dock att ersättningen på grund av underlåtenhet att iaktta skyldigheterna (ovan punkt 1.1) ska anses motsvara en prestation som inte har utförts. Därmed ligger en (sekundär) rättighet som grundar sig direkt på förordningen nära till hands, och detta också på grund av att underlåtenheten att tillgodose den primära rättigheten annars inte skulle bli föremål för påföljder enligt unionsrätten. Vid bristfälligt iakttagande av

skyldigheten är det däremot fråga om ersättning för skador som sträcker sig längre än till utlägg för hotellrum och därför enligt förordningens systematik omfattas av dess artikel 12. Därmed skulle rättigheterna i detta avseende bedömas enligt tillämplig nationell lagstiftning – utom när en internationell konvention är tillämplig. **[Orig. s. 9]**

1.5. Det är dock inte uteslutet att Europeiska unionens domstol – till exempel i syfte att skapa enhetliga ramvillkor för alla lufttrafikföretag som är verksamma i unionen (skäl 4 i förordning [EG] nr 261/2004) – jämför bristfälligt iakttagande av skyldigheten med uteblivet iakttagande av skyldigheten och även i detta fall utgår från att rätt till ersättning gäller direkt enligt förordningen. Punkt 1 i denna begäran om förhandsavgörande är avsedd att klarlägga denna fråga.

2. Den andra frågan

2.1. Om hotellpersonalens (påstådda) felaktiga beteende inte leder till någon rätt till ersättning direkt enligt förordningen, ska det undersökas huruvida rätt till kompensation i den mening som avses i artikel 12 i förordning (EG) nr 261/2004 föreligger. Frågan huruvida detta är fallet ska bedömas enligt eventuellt tillämpliga internationella konventioner, och i annat fall enligt tillämplig nationell lagstiftning.

2.2. I det aktuella fallet är det ostridigt att skadan inträffade utanför den tid som föreskrivs i artikel 17.1 i Montrealkonventionen, varför rätten till ersättning i varje fall inte kan stödjas på denna bestämmelse. En skada till följd av försening i den mening som avses i artikel 19 i konventionen föreligger inte heller, eftersom ON inte ställer krav på lufttrafikföretaget på grund försening av en flygning, utan på grund av den bristfälliga assistansen enligt förordning (EG) nr 261/2004. Dessa prestationer omfattas inte av konventionens tillämpningsområde (domstolens dom C-344/04, IATA och ELFAA, punkt 44 och följande punkter, beträffande assistans enligt artikel 6 i förordning (EG) nr 261/2004). Detsamma måste gälla för krav på grund av att sådana prestationer inte har utförts eller har utförts bristfälligt. **[Orig. s. 10]**

2.3. Om den första frågan besvaras nekande kan ON därför bara ha rätt till ersättning enligt tillämplig nationell lagstiftning. Eftersom en situation med anknytning till utlandet föreligger på grund av att skadan inträffade i Spanien, ska denna lagstiftning fastställas i enlighet med den internationella privaträttens regler. Det kan i det aktuella fallet lämnas öppet huruvida ON:s krav på ersättning ska klassificeras som anspråk på avtalsenlig eller på utomobligatorisk grund. Alla lagvalsregler som kommer i fråga hänvisar nämligen till österrikisk lag. Om kravet kvalificerades som anspråk på avtalsenlig grund (för rättigheter som följer direkt av förordningen, se domstolens dom i de förenade målen C-274/16, C-447/16 och C-448/16, flightright GmbH m.fl.) skulle det följa av artikel 5.2 i Rom I-förordningen att österrikisk lag är tillämplig (ON:s vanliga vistelseort och transportens bestämmelseort är Österrike), och om kravet kvalificerades som

anspråk på utomobligatorisk grund skulle detsamma följa av artikel 4.2 jämförd med artikel 23.1 i Rom II-förordningen (klagandens och lufttrafikföretagets vanliga vistelseort är Österrike). Dessutom skulle den omständigheten att båda parterna har framställt yrkanden som rör bestämmelser i österrikisk lag kunna innebära ett underförstått val av denna lag enligt artikel 3.1 jämförd med artikel 5.2 i Rom I-förordningen eller enligt artikel 14.2 i Rom II-förordningen [utelämnas].

2.4. Ett villkor för att lufttrafikföretaget ska anses vara ansvarigt är enligt österrikisk rätt att det kan tillskrivas vårdslöshet från hotellpersonalens sida. En möjlig grund för detta är 1313a § ABGB, enligt vilken den som skyldig att utföra en prestation för en annan person är ansvarig för de personers oaktsamhet som han eller hon har anlitat för att uppfylla denna skyldighet. Bestämmelsen avser visserligen i första hand åsidosättande av avtalsenliga skyldigheter, men enligt fast rättspraxis ska den [**Orig. s. 11**] också tillämpas när sådana skyldigheter åsidosätts som, utan att det finns något avtal, följer av ett särskilt rättsförhållande [utelämnas]. Ett sådant särskilt rättsförhållande föreligger i det nu aktuella fallet på grund av skyldigheten att erbjuda assistans enligt artikel 5.1 b jämförd med artikel 9.1 b i förordning (EG) nr 261/2004.

2.5. En persons beteende ska dock endast tillskrivas den som är skyldig att utföra en prestation, om personen utför de uppgifter som åligger den som är skyldig att utföra prestationen [utelämnas]. Det har därmed avgörande betydelse vilken skyldighet som lufttrafikföretaget hade i det aktuella fallet. Eftersom denna skyldighet följer av artikel 5.1 b jämförd med artikel 9.1 b i förordning (EG) nr 261/2004 är det en unionsrättslig fråga. Oberster Gerichtshof anser att två tolkningar är tänkbara:

a) Å ena sidan skulle lufttrafikföretaget kunna vara skyldigt att bara ordna övernattningen, alltså att förmedla hotellrum och stå för kostnaderna. Hotellens avtalspart skulle i detta fall vara flygpassageraren själv, möjligen företrädd av lufttrafikföretaget när avtalet ingicks. I så fall skulle lufttrafikföretaget bara vara ansvarigt för oaktsamhet vid valet av hotell; skador på grund av hotellpersonalens vårdslöshet skulle passageraren däremot ha att göra gällande gentemot hotellet. I det aktuella fallet framgår det inte att det skulle föreligga någon oaktsamhet vid valet av hotell – inte heller med hänsyn till artikel 9.3 i förordning (EG) nr 261/2004 (hänsyn till behoven hos personer med nedsatt funktionsförmåga). Överklagandet skulle därför ogillas. [**Orig. s. 12**]

b) Det kan å andra sidan hävdas att lufttrafikföretaget är skyldigt att erbjuda inkvarteringen som sådan. Denna inkvartering skulle eventuellt kunna ske i ett hotell tillhörande själva företaget, och i annat fall genom att lufttrafikföretaget ingår avtal med andra hotell för detta ändamål. I detta fall anlitade lufttrafikföretaget hotellet för att iaktta sina egna skyldigheter. Detta ledde enligt österrikisk rätt till ansvar för hotellpersonalens vårdslöshet, och lufttrafikföretaget skulle vara tvunget att, när det fanns en objektiv brist vad gällde hotellet, bevisa att ingen vårdslöshet förelåg [utelämnas]. Också ett oberoende företag och dess

personal kan nämligen enligt fast rättspraxis vara personer som någon anlitar för att fullgöra sina egna skyldigheter, och vederbörande är därför ansvarig för dessa personers vårdslöshet [utelämnas]. Ett ansvar skulle inte heller vara uteslutet genom att lufttrafikföretaget inte kunnat ge hotellpersonalen närmare anvisningar eller övervaka dess beteende [utelämnas].

2.6. Oberster Gerichtshof anser emellertid att också en tolkning är tänkbar enligt vilken lufttrafikföretaget är skyldigt att erbjuda inkvarteringen som sådan.

Enligt ordalydelsen i artikel 9.1 b i förordning (EG) nr 261/2004 krävs det visserligen bara att hotellrum ”erbjuds”, vilket skulle kunna tyda på enbart en skyldighet att förmedla ett hotellrum och stå för kostnaderna. Förordningens syfte är dock enligt dess skäl 1 att sörja för ett långtgående skydd för passagerarna. Ett sådant skydd skulle [Orig. s. 13] inte vara säkerställt om lufttrafikföretaget faktiskt bara hade dessa begränsade skyldigheter. I detta fall skulle passageraren nämligen vara hotellets avtalspart och vara tvungen att göra gällande krav på kompensation gentemot hotellet på grund av en bristfällig prestation. För detta skulle passageraren bara kunna väcka talan vid domstolen på sin vanliga vistelseort om villkoren i artikel 17 i Bryssel Ia-förordningen var uppfyllda (hotellets verksamhet riktar sig till konsumentens medlemsstat); annars skulle passageraren enligt artikel 4 i Bryssel Ia-förordningen vara tvungen att väcka talan i hotellets medlemsstat. Däremot kan talan mot lufttrafikföretaget som utför flygningen alltid väckas vid domstol på ankomstorten (domstolens dom C-204/08, Rehder, och, senast, dom i de förenade målen C-274/16, C-447/16 och C-448/16, flightright GmbH m.fl.), vilket i hög grad gjort det lättare att hävda sina rättigheter. Omvänt skulle lufttrafikföretaget inte belastas oproportionerligt genom en skyldighet att betala kompensation, eftersom det i slutändan ändå inte skulle vara tvunget att bekosta skadan, utan skulle kunna väcka talan i enlighet med avtalet med hotellet. Eftersom passageraren bara var tvungen att övernatta på detta hotell som tillhandahållits på grund av en (åtminstone objektiv) brist hos lufttrafikföretaget, ligger det nära tillhands att ålägga företaget, och inte passageraren, risken för att behöva föra talan utomlands och för att behöva driva in en regressfordran.

2.7. Ansvar enligt österrikisk rätt beror följaktligen på den unionsrättsliga frågan hur långt lufttrafikföretagets skyldigheter enligt artikel 5.1 b jämförd med artikel 9.1 b i förordning (EG) nr 261/2004 sträcker sig. Detta ska klarläggas genom den andra frågan.

C. Processuella frågor [Orig. s. 14]

1. Varken när det gäller den första eller den andra frågan föreligger *acte clair* eller praxis från Europeiska unionens domstol. Oberster Gerichtshof är därför i egenskap av domstol i sista instans förpliktad att begära förhandsavgörande.

2. Målet vilandeförklaras i avvaktan på avgörande från Europeiska unionens domstol beträffande [NM]:s överklagande.

[utelämnas]

ARBETSDOKUMENT